

Epitáfium Sebestyén Györgynek

Aznap, hogy Magyarországon halála hírért vettük, engem a német légitársaság délutáni járata elvitt Bécs fölött nyugat felé. Már tudtam a haláláról. A repülőgép kapitánya a szokásos sztereotip kedvességgel közölte, hogy alattunk az osztrák főváros. Mire azonban kinézhattunk volna a gép ablakán, már javította is magát, „vorerst sehen Sie links den Neusiedler See”. Lent valóban a Fertő tó szürkélt a nyárelejei borúban, az a tó, amelyet Sebestyén György is Neusiedlernek nevezett írásaiban, *Kis év végi haláltánc* című esszéjében is; de gondolataiban valószínűleg, tudatalattijában minden bizonnyal mindvégig Fertő tó maradt. Dilemmája volt-e ez Sebestyénnek, kísérte-e élete befejeztéig valami ebből adódó kettősség, tudhatjuk is, nem is. 1956-ban, fiatal emberként, de már jönevű újságíróként elment Magyarországról — s ha barátai, itthoniak, akik, később erről faggatták, tartózkodóan csak annyit válaszolhatott nekik, amit önmagának is: „Nincsen válasz; csak válaszok vannak.” Az indítékok közül számára bevallottan a félelem volt „az okok leggyengébbike”. 1984-ben, Bécsben keletkezett *Önarcképvázlatában* azt mondja, „olyan huszonhat éves embernek tekintettem magam, aki, igaz, eléggé szokatlan körülmények között, egyik városból a másikba költözött”. A világirodalom persze nem egy példán demonstrálja, ha nem is ilyen tragikus dátum árnyékában, az alakváltás még felnőtt korban is lehetséges, a benső is, a nyelv elhagyása s egy tanult nyelven való szellemi, írói megnyilvánulás abszolút módon érvényes lehet.

Sebestyén György semmiképp sem kívánt erről később úgy nyilatkozni, mintha az osztrák íróiságig, a nemzetközi tekintélyig vivő útjából bármi, a küzdés, a szenvedés, vagy egy fültételezeten könnyed „metamorfózis” ránc, a nyilvánosságra tartoznék. Bár, amikor negyvenesztendős korában újlag afféle mérleget készít, s azt írja, „megfelelnem életkörülményeimnek, elfogadnom az életrajzot, amely immár az én életrajzom lett. Kitapinthatóak voltak ekkor már egy sors körvonalai, és rajtam is múlt, hogy fenyegetőnek érzem-e, vagy egy darab nem minden szépség nélkül való életnek” — amikor mindezt végiggondolja, mégiscsak valamiféle „köztes” lénynek, „osztrák—magyar kentaurnak” érzi magát.

Ez a „kentaurság” mégsem abban elégtette ki magát, hogy például szabadidejét „határközelben”, Burgenlandban bolyongja (ahol Hornsteinban, Szarvkőn háza volt), vagy a Fertő tó neusiedleri oldalán állva nézzen nosztalgikusan a volt haza irányába. Sebestyén azt választotta, ami számára kézenfekvő volt, amit osztrák íróként, lapszerkesztőként, majd legutóbb az Osztrák PEN elnökeként, de írói tehetsége mellett kiteljesedő szervezői, közvetítői adottsága s kedve kielégítéseként is tehetett: figyelme jó részét a magyar kultúra, a magyar irodalom és művészet ügyének szánta, megtalált egy magának nagyon kellemes s mindannyiunknak igen hasznos utat, hogy a „két haza” megújult kapcsolatában tevőleges részt vállalhasson. Kitalálta a *Pannoniai* című folyóiratot, Magazin für europäische Zusammenarbeit volt nemcsak alcíme, de valóságos küldetése is. Ezt a küldetését Sebestyén sokesztendős szerkesztésében sosem tévesztette el.

Sebestyén azonban mindvégig elsődlegesen író volt, sajátos változata, de nem magányos inkarnációja az osztrák írósnak. „Kentaurságát” lassan elhagyta, a *Die Werke der Einsamen* nagyformátumú regénye, az elmúlt esztendőben megjelent *Erzählungen* című elbeszéléskötet, esszé-, tanulmányírói munkássága, közéleti rangja fölémelték bármi efféle szorongás vagy tétováság állapotának. Derüssé, megállapodottá tették — még a halál árnyékában is. Ami most kéziratban utána maradt, nyilvánvalóan majd minden, a Sebestyén által megvont mércével mérendő. S annak szomorúságával, hogy Sebestyénre valóban ráillik az epitáfiummá emelt mindenkori közhely, „alkotóereje teljében ragadta el közülünk a halál”.

1990. október 30-án lett volna hatvanéves.

Kalász Márton